

AKSARAYLI ÂŞIK TÜRYAN GÖZÜM'ÜN SANAT ANLAYIŞI VE DESTANLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON THE ARTISTIC PERSPECTIVE AND THE DESTANS OF TÜRYAN GÖZÜM FROM AKSARAY

Selçuk PEKER * Öz

* Doç. Dr., Necmettin Erbakan
Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi,
speker@erbakan.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4841-3640
Konya / TÜRKİYE

Âşıklık geleneği içerisinde destan türüyle üretilen şiirlerin geleneğin diğer ürünlerinden farklı birtakım görevleri vardır. Bu görevlerden birisi destanların toplumun haber alma ihtiyacını karşılayan metinler olması bir diğeri de âşıklar tarafından bastırılıp satılarak geçim temininde kullanılmasıdır. Âşıklık geleneği Türk toplum hayatında bir bütün olarak kabul görmüş, geleneğin sosyal zeminde gördüğü bu kabul, âşıklık istidadı taşıyan gençleri etkilemiş ve gençler, -gelenek ortamında bulunmuyor olsalar bile- geleneğin gücü ile şiirler üreterek çevrelerinde âşık olarak bilinmişlerdir. Aksaray, âşıklık geleneğinin güçlü olmadığı bir ilimizdir. Ozan Türyan, geleneğin etkisiyle şiirler üreten ve şiirleri içerisinde destanları sayıca daha fazla olan bir isimdir. Bu çalışma Aksaray âşıklık geleneği hakkında kısa bilgi vermeyi, geleneğin gelenek ortamından uzak kişileri bile âşık tarzı şiir üretmeye sevk ettiğini göstermeyi, Türyan'ın destanları üzerinde birtakım değerlendirmeler yapmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamı sadece Ozan Türyan'ın şiirleri ile sınırlıdır ve âşığın sağlığında tespit edilen şiirleri ilk kez bir çalışmanın değerlendirme konusu olmuştur. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi sonucu oluşturulmuştur. Yapılan inceleme sonucunda elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmayla, âşığın destanlarında sosyal olayları kaleme aldığı, adam öldürmeden kan davasına, kız kaçırma iki evlilik yapmaya kadar pek çok konuyu destanlarına taşıdığı; bunları yaparken "âşık" unvanını kazanmak suretiyle toplumsal statüsünü yükselttiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Âşık şiiri, destan, Aksaray, Ozan
Türyan

Keywords

Minstrel poetry, dastan, Aksaray,
Ozan (minstrel) Türyan

Abstract

The poems produced in the genre of "dastan" (epic) within the tradition of minstrelsy have several tasks different from the other products of the tradition. One of these duties is that dastans were texts that met the need of the society to receive information, and the other is that they were printed and sold by the minstrels and used to earn a living. The tradition of minstrelsy has been accepted as a whole in Turkish social life, this acceptance of the tradition on the social ground has affected the young people who have the aptitude for minstrelsy, and even if they are not in the traditional environment, the young people have been accepted in their areas by producing poems with the power of

Başvuru/Submitted: 31/01/2022

Kabul/Accepted: 08/06/2022

the tradition. Aksaray is a province where the tradition of minstrelsy is not strong. Ozan (minstrel) Türyan is a name that produces poems with the influence of tradition and has more dastans in his poems. This study aims to give brief information about the minstrel tradition in Aksaray, to show that the tradition leads even people who are far from the traditional environment to produce minstrel-style poetry and to make some evaluations on Türyan's dastans. The scope of the study is limited only to the poems of Ozan Türyan, and the poems of the minstrel, which were determined while he was alive, have been the subject of a study for the first time. have been the subject of a study for the first time. The study was written as a result of document analysis, which is one of the qualitative research methods. The descriptive analysis approach was used in the analysis of the data obtained because of the examination. In the study, it is stated that the minstrel wrote about social events in his dastans, carried many topics from murder to blood feuds, from bride kidnapping to two marriages; While doing these, it was seen that he increased his social status by gaining the title of "minstrel".

GİRİŞ

Âşık tarzı şiir geleneği Anadolu Türkleri için Türkistan coğrafyasında oluşan İslam öncesi ozanlık geleneğinin İslamlık sonrası Anadolu'da hayat bulan şeklidir. Kayda değer örneklerini 16. yüzyıldan itibaren görmeye başladığımız âşık şiirinin, temsilcileri tarafından 17. ve 19. yüzyıllarda şiir kalitesi bakımından zirveye çıkarıldığı söylenebilir.

Âşık edebiyatı temsilcilerinin yetişmesinde çıraklık eğitimi, saz çalma, mahlas alma, rüya görüp bade içme gibi unsurların önemi büyüktür. Âşıklığın bir gelenek olarak yerleşmesinde geleneğe dair materyalin üretim ve icra ortamları da oldukça önemlidir. Üretim ve icra ortamları; sözlü ortam, yazılı ortam ve elektronik ortam başlıklarıyla sıralanabilir. Türyan Gözüm, ürettiği destanları sadece sözlü kültür ortamında hayatın doğal bir parçası olarak kullanmıştır. Köy odaları, düğünler, pazar yerleri, kahvehaneler, salon programları, dernek büroları vb. zeminlerde hayat bulan sözlü ortam; Türyan Gözüm'ün hayatında özellikle kahvehane, düğünler ve pazar yeri olarak şekillenir. O, şiirlerini kahvehane sohbetlerinde arkadaşlarına okumuş, ilçede Perşembe günleri kurulan büyük pazarda şiirleriyle halkın sözcüsü olmuş, davetli olduğu düğünlerde eline mikrofon tutuşturularak şiir okuması için kendisine söz verilmiştir. Destanlarını ticari bir meta olarak basıp satmamış, sadece halkı bilgilendirme ve hissettiklerini halkın da hissetmesini sağlama aracı olarak kullanmıştır.

Âşıklar sözlü kültür ortamlarında mâni, koşma, destan gibi nazım şekillerine dair eserler vermişler, bu eserleri güzelleme, koçaklama, taşlama, ağıt, varsağı, semai, destan gibi heceli türlerle taçlandırmışlardır. Destanlar; âşık şiirinin hem "nazım şekli" hem de "nazım türü" başlıklarında aynı adla değerlendirilen şiir çeşidi olup bu çalışmanın öznesi olan Ozan Türyan'ın da en çok tercih ettiği şiirlerdir.

Âşık şiiri coğrafya olarak Doğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde diğer bölgelere göre daha fazla gelişmiş, İç Anadolu Bölgesi bu iki bölgenin kısmen gerisinde kalmıştır. "İç Anadolu Bölgesi'nde Sivas, Tokat, Çorum, Yozgat, Kırşehir, Kayseri, Niğde, Konya ve çevresi âşıkların yoğun olarak yaşadığı illerdir. Deliktaşlı Ruhsatî ve Develili Seyranî'nin yanı sıra Sivas'tan Âşık Veysel, Ruhsatî, Minhaci; Kayseri'den Erkiletli Âşık Hasan, Everekli (Develili) Seyranî, Âşık Gözübenli, Âşık Ali Çatak; Yozgat'tan Hüznî; Kırşehir'den Âşık Said, Niğde'den Âşık Tahirî, Kemalî Baba; Konya'dan Âşık Ömer, Âşık Şem'i, Âşık Mehmet Yakıcı, Mehmet Ataroğlu; Karaman'dan Gufranî, Kenzî, vb. bölgede yetişen âşıklardandır" (Şahin, Güzel & Alptekin, 2011, s. 178). İç Anadolu Bölgesinde yer alan Aksaray, âşık tarzı şiir geleneğinin zayıf olduğu ve güçlü temsilciler yetiştiremediği illerimizden birisidir. Bunda en büyük etken, geleneğin ilde gelişmesini sağlayacak kültürel ortamın hayat bulmamış olmasıdır. Saha araştırması gerektiren akademik çalışmaların il merkezlerinde yoğunlaştığı göz önüne alınırsa 1920-1933 yılları arasında vilayet olan Aksaray'ın 1933-1989 yılları arasında ilçe olarak Niğde'ye bağlanması, bağımsız çalışmaların azlığının bir başka sebebidir. 1989 yılında yeniden il olan Aksaray'da 2007 yılında üniversite kurulmuş, an itibarıyla fen edebiyat fakültesi ve eğitim fakültesinin önderliğinde güçlü bir araştırma zemini tesis edilmiştir. Bu güçlü zemin, önümüzdeki

süreçte ilde halk bilimi çalışmalarının daha fazla yapılacağıın işaretidir. Aksaray'da âşık şiiri ile ilgili olarak kitap hâlinde ortaya konan iki çalışmadan ilki *Aksaraylı Âşıklar* (Avan, 1995) adını taşımakta olup içerisinde 10 âşığın bilgilerini barındırmakta, ikincisi *Ortaköylü Âşıklar* (Peker, 1999) adını taşımakta olup içerisinde beş âşığın şiirlerini barındırmaktadır. Her iki çalışma da Âşıkları ve şiirlerini tespit eden antoloji mahiyetindeki eserler olup şiirler üzerinde kayda değer incelemeler barındırmamaktadır. Ozan Türyan, Ortaköy ilçesi ile ilgili eserde kendisine ilk kez yer verilmiş (s. 94-132), bu eserde yer alan yirmi dokuz şiiri ile akademiye kazandırılmış âşıklardan birisidir. Söz konusu iki eserle kimlikleri ve şiirleri hakkında ilk bilgiler derlenip tespit edilen âşıklarla ilgili bugüne kadar yapılan çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Bu çalışma, Aksaraylı âşıklardan birisinin şiirlerini incelemesi itibarıyla alana katkı sağlayacaktır.

KISA HAYAT HİKÂYESİ

Türyan Gözüm, 1935 yılında Aksaray ilinin Ortaköy ilçesinde dünyaya gelmiştir. Doğduğu yıllarda nüfus kâğıdı uygulaması olmadığı için yıllarca resmî bir kimliğe sahip olmadan yaşamış, nüfus cüzdanına ancak askerlik yoklaması sırasında kavuşabilmiştir. Abdüsselam ve Fadime çiftinin yedi çocuğundan birisi olan Gözüm'ün ve kardeşlerinin büyükten küçüğe doğru isimleri sırasıyla şöyledir: Hidayet, Hacı Mehmet, Bayram, Ruziye, Türyan, Müzakere, Muzaffer. Gözüm'ün sülalesinin Ortaköy'de bilinen iki lakabı vardır: *Çavuşlar* ve *Abdüsselamlar* (Abdüsselamlar). İlkokul mezunu olan Türyan Gözüm, otuz aylık askerlik hizmetini 1954-1956 yılları arasında İzmir'de ve Siirt 119. Seyyar Jandarma Alayında yerine getirmiştir. 1959 yılında aynı ilçede mukim Mediha Hanım'la evlenmiş ve bu evlilikten sırasıyla Erdoğan, Cengiz, Hacer ve Derya isimli dört çocuğu olmuştur (Peker, 1999, s. 94).

Ozan Türyan, hayatı boyunca baba mesleği olan çiftçilikle iştigal etmiş; babasından kendi payına düşen yirmi dönüm araziye ekip dikerek geçimini sağlamıştır. Kendisi tipik bir Anadolu köylüsüdür. Çile çekmek, âdeta bir baba mesleği gibi dedesinden, babasından kendisine miras kalmıştır. Dedesi Osman ile amcası Musa, Birinci Dünya Savaşı'nda Mısır'da şehit düşmüşlerdir. Babası Abdüsselam, Mekke ve Medine'de dokuz sene askerlik yapmış, bu süre içerisinde memlekete sadece bir mektubu gelmiştir. Abdüsselam Bey, İngilizlerle harp ederken ozanın amcası Musa da aynı birliğe gelir. İki kardeş birlikte askerlik yaparlarken bir cephe savaşında Musa Bey vurulur. Ozanın babası, kardeşi Musa'nın şehadetini şu cümlelerle anlatır: "Kardeşimi İngilizler vurdular. Vurulunca bana 'Beni burada bırakma, ben bu yaradan ölmem' dedi. Fakat ben esir düşmemek için Musa'yı bir taşın arkasına bırakıp kaçtım. Bir daha da çatışma bölgesine dönmek mümkün olmadı, kardeşimden haber alamadım. Onu İngilizler öldürdü, beni de esir ettiler. Üç yıl esir kaldıktan sonra esir değişimi oldu ve ben memlekete döndüm."

Ozan, Ortaköy'ün doksan-yüz hanelik "köy" hâlini bilmektedir. O yıllarda pulluk bile olmadığı için kara sabanla işledikleri tarlalarda devir daim eden bir ömür geçirmiştir. Hayatı, âdeta evi ile tarlası arasında geçmiştir, denilebilir. Baharda saman aktarması yapar, ikinci dönem ikiler, buğday veya çavdar eker. Günün birinde

öküzleri ölünce babası bir ölçek çavdar karşılığında Kürtlerden bir öküz alır. Öküzü diğer öküzün yanına koşup tarlaya varırlar. Öküz iki cızı gidince yorulur yürümek istemez. Bunun üzerine ozanımız öğendireyi çiftin başına diker ve: "Bir ölçek çavdara bir öküz aldım / Yavaş yavaş sürüp tarlaya vardım / Üç dört dönmede de öküzü yordum / Bir ölçek çavdara bu kadar olur" diye söylenir. Kendi ifadesiyle yıllarca rençberlik yapar. Orakla, tırpanla ekin biçer. Sap saçar, düven koşar, tınaz yığar. Rüzgârda tınaz atar; önünden cecini, arkasından gızlığını ayırır, onları çınağarlar. Zahrayı çuvallar, eve getirir. Yeygilik, tohumluk, tarhanalık, bulgurluk ayırır. Şehirde buğdayı satar, evinin ihtiyacı olan malzemeyi alıp köye döner. Güzün pekmez kaynatır. Kışa doğru damlara çorak çeker. Baharla birlikte yeniden tarlasının yolunu tutar (Peker, 1999, s. 95-96). Bu döngü içerisinde geçen ömrünün son yıllarında iş yükünü kısmen hafifletir. 21 Mart 2019 tarihinde hayata gözlerini yumar, Ortaköy'de defnedilir.

SANATI VE SANAT ORTAMI

Ozan Türyan'ın babası da âşıklık istidadı taşımaktadır. Ozan Türyan, tarlada çalışırken babasının söylediği türkü ve şiirleri ezberleyip babasına okumuş, babasının kendisini takdir ettiği cümlelerle şevke gelmiş ve böylece âşıklığa ilk adımlarını atmıştır. Babasının da tıpkı Türyan gibi sözlü gelenekte yaygın bilinen şiirlerden esinlendiği, yerel sözcük ve söyleyişleri çokça kullandığı görülmektedir. Söz gelimi "Elif Elif diller de bir allı gelin / Aldırmuş eteğin de ayağı yalın / Ayıklan hî âler de yaylanın yolun / Göçünü yaylıya saldım Elifim" (Peker, 1999, s. 96) dörtlüğü Elif adlı güzeli konu etmesi itibarıyla bilinirliği, "ayıklan hî âler" ifadesi "ayıklayın hey ağalar" anlamında bir yerel söyleyişi göstermektedir.

Asker ocağında isteyen her arkadaşına şiir yazan Türyan, bölük komutanının "Bir daha dertli şiirlerini görmeyeyim!" ikazından sonra şiir yazmayı bırakır. Askerden geldikten sonra da elindeki şiirleri muhafaza etmeye muvaffak olamaz. Saz çalmaya niyetlendiği dönemlerde arkadaşlarının ve çevresinin kınaması yüzünden çok istemesine rağmen saz çalamaz. Koyun güderken kaval çalması çevresi tarafından kınanmadığı için kaval çalmayı öğrenir ve bölge radyolarında çaldığı kavalı ile çevresinde ünlenir. Ozan, kolay ve zahmetsizce şiir söyleyebilmesine rağmen hayat koşturmacası içerisinde onları yazmayı düşünmemiştir. Zira geçim çiftçilikle temin edilmekte, iki odalı kerpiç evde ancak hayatın asgari şartlarına göre bir yaşam sürdürülmektedir. Aslında o, şiirle uğraşacak bir sosyolojik ortama da sahip değildir. Zira içinde bulunduğu hayat şartları içerisinde şiirle uğraşacak olsa önce ailesinin sonra da yakın çevresinin yadırgaması ile karşılaşacaktır. Çünkü şiir para etmemektedir. *Ortaköylü Âşıklar* adlı eser için kendisinden şiir talebinde bulunulduğunda küçük bir deftere yazdığı yirmi dokuz şiiri teslim etmiş ve bu şiirlerin tamamına söz konusu eserde (s. 94-132) yer verilmiştir.

Ozan Türyan, sanat, edebiyat, maddiyat vb. gayeler gütmeye için şiir söylemek istediğinde gönlünce söylemekte, âdeta söylemenin tadını çıkarmaktadır. Kaygısız söyleyişi, bazı şiirlerinde benzer ifadeler, bazı şiirlerde de teknik kusurlar ortaya çıkarabilmektedir. *İhtiyar Dede Hakkında* adlı şiirindeki "Her ne kadar yaş yaşasa bir kişi / Akibeti ölmektir ah onun işi / Hem tükenir bir gün ekmeği aş / İbadeti dürüs

etsen olmaz mı" dörtlüğüyle *Çatin Köyü'nden Âşık Neşet Hakkında* adlı şiirindeki "Her ne kadar yaş yaşasa bir kişi / Akıbeti ölmektir ah onun işi / Tükenir de bir gün ekmeği aş / Viran olup gitmiş bakın mezarı" dörtlüğü, ozanın gelenekte yaygın kullanılan söz kalıplarını kolayca kullandığının seçkin örnekleridir. Kendisi, saz şairlerinin güzel şiirlerini hafızasına kaydetmiş ve bunları kimi zaman dörtlük olarak kimi zaman da parçalar hâlinde kendi şiirlerinde kullanmıştır. Bu kullanım, şiir aşırma veya intihal olarak görülmemeli, geleneğin etkisi ile kendi kendine ozanlık yoluna giren bir kişinin gelenekten beslenmesi olarak yorumlanmalıdır. Ozan Türyan'ın *Ekecik* adlı şiirinde sözlü geleneğin klasik söyleyişlerine dair pek çok unsur görülür. Söz gelimi "Çıktım yücesine seyran eyledim / Ekecik önü çayır çimen görünür / Bir firkat geldi de çoştum ağladım / Al yeşil bahçeli Kaman görünür" dörtlüğü, Dadaloğlu'nun Çıktım yücesine seyran eyledim / Cebel önü çayır çimen görünür. Bir firkat geldi de çoştum ağladım / Al yeşil bahçeli Kaman görünür" (Sakaoğlu, 1986, s. 98) dörtlüğü ile neredeyse birbirinin aynısıdır. Ekecik şiirinin tamamında Dadaloğlu'nun koşmasının etkisi görülür; hatta bir nevi şair, Ekecik şiirini Dadaloğlu koşmasının üzerine inşa etmiştir, denilebilir. Ancak böylesine sıra dışı bir örnekte bile şairin bunu aşırma amaçlı yapmadığı söylenebilir. Büyük ihtimalle hafızasında Dadaloğlu'nun şiiri bir bütün hâlinde kayıtlıdır, Ekecik Dağı'na şiir söylemesi gerektiğinde de hafızasındaki şiiri kendi coğrafyasının dağına uyarlamıştır. Böylelikle hem Ekecik Dağı mert ve sanatsal bir söyleyişle görkemine yakışır bir şiirde hayat bulacak hem de ozan, ünlü âşıkların güçlü şiirlerine benzer bir şiir yaratma sıkıntısından kurtulmuş olacaktır.

Türyan Gözüm'ün kısa süreli bir eğitim almış olması ve Ortaköy'de kapalı bir hayat sürdürmesi, şiirlerinde mahallî kelimeleri ve bölge ağzını kullanmasının yegâne sebebidir. Zira âşık, İstanbul Türkçesini bilmemekte ve konuşmamaktadır. Âşıklığı bir meslek olarak icra etmediği ve şiirlerini yazıya geçirmedeği için onları herhangi bir yerde yayımlatmamıştır. *Ortaköylü Âşıklar* adlı eserde yer alan yirmi dokuz şiiri dışında, yazılı kaynaklarda yer alan şiiri yoktur. 1995-2000 yılları arasında Ortaköy'ün mahallî radyolarından Bizim FM'de programlara çıkarak şiir okumuş, kaval çalmış ve bu programlar, onun genç nesillerce de tanınmasına yardımcı olmuştur. 2000'li yıllardan sonra elektronik ortamda kendisi ile ilgili kısa videoların dolaşması, Ortaköy ilçesinin tanıtım sayfalarında kendisine yer verilmesi, Ozancık kasabasından Ozan Yahya ile atışmalar yapması sebebiyle sürekli gündemde kalmıştır.

ÂŞIK VE OZAN TERİMLERİNE YAKLAŞIMI

Makalenin başlığında "Aksaraylı Âşık" ifadesi yer almasına rağmen Türyan Gözüm'ün Ortaköy ilçesi ve çevresinde bilinen adı "ozan"dır. Kendisi de şiirlerinde ağırlıklı olarak "Ozan Türyan" mahlasını kullanır. Cumhuriyet tarihi içerisinde ozan, âşık gibi terimler üzerinde Fuad Köprülü'nün yapmış olduğu ilk tespitlerin ardından (Köprülü, 1986, s. 131-144; 165-193; 195-238) değişen ve gelişen sosyolojiye bağlı olarak bu terimlerin anlamlarında da değişimler ve gelişmeler yaşanmıştır. Ozan kelimesi Anadolu'da varlığını 16. yüzyıla kadar sürdürmüş, 16. yüzyıldan itibaren sözcüğün yerini âşık kelimesi almış, 20. yüzyılın ortalarından -özellikle 1970'lerden- itibaren ozan kelimesi yeniden kullanılmaya başlanmıştır. Sözcüğün 1970'lerden itibaren yeniden kullanılmaya başlanması bir takım tartışmaları da beraberinde getirmiştir

(Düzgün, 2019, s. 380-382). Türyan Gözüm gibi bir şairin kendisi için âşık sözcüğü yerine ozan sözcüğünü seçmesinin altındaki sebep 1970'lerden itibaren ortaya çıkan kullanımın etkisi midir yoksa yörede ozan sözcüğü yüzyıllardır âşık sözcüğü yerine kullanılmakta mıdır, bu konu hakkında bir tespitte bulunmak gerçekten zordur. Zira yörede halk bilimi ve halk edebiyatına yönelik saha araştırmalarının tarihi oldukça yenidir. *Derleme Sözlüğü*'nde ozan sözcüğünün "geveze" anlamının karşısında Bor, Konya gibi yerleşim yerlerinin işaretli olması (C. IX, s. 3305), sözcüğün İç Anadolu'da yaşadığının göstergesidir. Buradan hareketle, Ortaköy'de ozan sözcüğünün hem geveze hem de âşık anlamında yaşamayı sürdürdüğü söylenebilir mi, bunu şimdilik bir tartışma konusu olarak not ediyor ve araştırmacıların ilgisine sunuyoruz. Ayrıca Ortaköy'e yaklaşık 20 kilometre mesafedeki Ozancık kasabası da (şimdi köy) ozan kelimesinden türeyen bir yer ismi olması sebebiyle dikkat çekmekte ve sözcüğün yörede yüzyıllardır yaşıyor olması ihtimalini güçlendirmektedir. Ozancık kasabasının güneyindeki Taşpınar adlı harabenin Mevlana Türbesi gelir vakıfları arasında bulunması (Konyalı, 1975, s. 2977-2979), kasabanın tarihinin yüzyıllar öncesine gittiğinin göstergesidir.

Ozan ve âşık kelimeleri, akademi ve edebiyat dünyasındaki tartışmalardan bağımsız olarak halk arasında da değişik şekillerde anlamlandırılmaktadır. Söz gelimi Aksaray'ın 20. yüzyılın hemen başında Tatar asıllı Türklerin yerleştirilmesiyle kurulan Hamidiye (Alaca) kasabasında baba-oğul âşıklar Murat ve Bekir Coşkun'dan oğul Bekir Coşkun, merhum babasının "âşık", kendisinin ise "ozan" olduğunu ifade etmektedir. Niçin böyle bir ayırım yaptığı kendisine sorulduğunda da babasının sadece Allah aşkıyla ve Allah için şiirler yazması sebebiyle "âşık" olduğunu, kendisinin ise her türlü toplumsal sorunu dile getiren şiirler yazdığı için "ozan" olduğunu ifade ederek sözcüklere farklı bakış açısıyla yeni anlamlar yüklemektedir (Peker, 2016, s. 20). Ozan Türyan'ın şiirlerinde toplumsal konuların öne çıkmış olması, birbirlerini hiç görmemiş ve tanımamış iki insanın aynı mantıkla aynı sözcüğe benzer ifadeler yüklemeleri sebebiyle ilgi çekicidir. Adı geçen iki âşık da kendilerini şiirlerinin konusu itibarıyla "ozan" olarak nitelemekte ve ozanların toplum önderleri olduğuna dair bir algı taşımaktadır. Geleneğin farklı illerdeki "ozan" ön adlı sanatçılarıyla bu konuda yapılacak röportajlar, kelimeye halk arasında yüklenen başka anlamlar olup olmadığı konusunda bilgi verecektir.

Ozan Türyan, kimi şiirlerinde mahlas kullanmış, kimisinde kullanmamıştır. O, genellikle son dördlüklerde, bazen rastgele bir dördlükte mahlas olarak "Ozan Türyan" ifadesine yer verir. Ozan sözcüğüne, bazı şiirlerinde mahlas dizesi dışında da rastlanır. Söz gelimi altı dördlükten oluşan *Fani Dünya* isimli şiirinin son dördlüğünde mahlası yoktur ancak şiirin iki dördlüğünde peş peşe ("Yaz gelincek yazı yaban yurt olur / Her sineği bir alıcı kurt olur / Ozan ölür, içinize dert olur / Acel sana benim gücüm yetmedi", "Daldı deli gönül, efkâra daldı / Bu ozanlık bana babamdan kaldı Artık Ozan Türyan güllerin derdi / Acel sana benim gücüm yetmedi") ozan ve ozanlık (ozanlık) sözcüklerini kullandığı görülür. *Babadan Ayrılık ve Ölüm Hakkında* adlı şiirinde "Ozanım, oğlunu kime bıraktın" dizesi ile kendisini yetim bırakan babasına serzenişte bulunur. *Turna Hakkında* adlı şiirinde "Ozanın hâlimden ne bilsin eller" dizesiyle

kalabalıklar içindeki yalnızlığını anlatır. *Çatin Köyü'nden Âşık Neşet Hakkında* adlı şiirinde “Seni anar ozanları, köyleri” dizesiyle Âşık Neşet ile hasbihâl eder. *Kendi Üstüme* adlı şiirinin her dördlüğünde kavuştak dizeleri “Küçük yaştan bağı yanık ozanım” şeklindedir. Ozan Türyan, kendi şiirlerinde kendisini ve meslektaşlarını “ozan” kelimesi ile tanımlamış, sadece *Çatin Köyü'nden Âşık Neşet Hakkında* adlı şiirinde Neşet’e “âşık” sözcüğü ile hitap etmiştir. Zira Neşet, âşık ön adıyla tanınmaktadır.

ŞİİRLERİ ÜZERİNE TESPİTLER

Ozan Türyan’ın şiirleri ile ilgili en önemli tespit, onun şiir söylemeyi toplumsal bir ihtiyacın giderilmesi olarak görmesi ve sözlü kültür ortamlarında kullanmak için şiir üretmesidir. Hayatının yemek yemek, tarla sürmek gibi doğal parçalarından olan şiirlerini geleneğin kimi temsilcileri gibi geçim temininde kullanma, bastırıp satma yoluna girmemiş, söylemekle yetinmiştir. Tıpkı türkü sözü mırıldanır gibi şiir söylediği için onları yazma ihtiyacı da hissetmemiş, sadece bazılarını zihninde not etmiştir. Bu sebeple pek çok şiiri zihninden önem ve zaman sırasına göre silinip gitmiş ancak bazı şiirler hafızasında kalmıştır. Kendisi geleneğin kültürel ortamı içerisinde yaşama şansı bulmuş olsaydı sanatını geliştirerek meşhur bir âşık olabilirdi, kanaatindeyiz.

O, içinde yaşadığı toplumun bir ferdi olarak toplumla bütünleşmiş hâlededir. Hâliyle ilçesinde ve yakın çevresinde olan bitenleri dikkatle takip etmekte ve kendince şiire dökmektedir. Aslında Dede Korkut hikâyelerinin sosyal ortamına benzer bir iklimde, bozkır kültüründe yaşamakta; sözünü şiire dökerek ve sözü dinlenen bir birey olarak bir nevi ilçesinin ak sakalı olma görevine de soyunmaktadır.

Şiirlerinin bazılarında geleneğin güçlü temsilcilerinin izleri bariz şekilde görülür. Şiir isimlerine bakıldığında ikisinin *Fani Dünya*, ikisinin *Ayrılık* başlığını taşıdığı görülür. *Yoksulluk*, *Doğuştan İnsanoğlu Hakkında*, *Koyun Kuzu Hakkında*, *İhtiyar Dede Hakkında*, *Turna Hakkında*, *Askerlik Destanı*, *Şehitler*, *Babadan Ayrılık ve Ölüm Hakkında*, *Kendi Üstüme*, *Mezar Taşına*, *Ölüm Hakkında*, *Ölüm Meleği* diğer bazı şiirlerinin isimleridir. Bu başlıklar, ozanın hayata bakışını gösteren güzel örneklerdir. Söz gelimi *Fani Dünya* şiiri aslında dünyanın faniliğinden çok ozanın dünya hayatı içerisindeki faniliğini ve çaresizliğini konu almaktadır. Altı dördlükten oluşan şiirin kavuştakları “*Acel sana benim gücüm yetmedi*” şeklinde olup şiirin genelinde âşığın kendi hayatını sorguladığı veya kaderinden üstü kapalı olarak şikâyetçi olduğu görülür. Saz çalmak istemesi üzerine başına gelenler, âşık tarzı şiir geleneğinin Orta Anadolu’da niçin yeşermediğinin âdeta cevabı gibidir. “Aldım sazı ele "aptal" dediler / Kovu kıybet yapıp bana güldüler / İş işten geçince beni bildiler / Acel sana benim gücüm yetmedi” dördlüğünden de anlaşılacağı üzere içinden gelen âşıklık istidadı karşısında “aptallıkla” itham edilmiş ve bu isteği toplum tarafından kınanmıştır. Toplumun bu tavrında ilçenin “abdâl” kültürünün hâkim olduğu Kırşehir’e komşu olmasının ve ilçe sınırları içerisinde Kümbet adlı bir abdâl köyü bulunmasının da etkisi vardır. Hâlbuki abdallar, ilçedeki düğünlerin başat özneleridir; Kümbet köyünün halkı, ilçenin sanatsal faaliyetler açısından âdeta yüz akıdır. İlçedeki pek çok sosyal faaliyette abdallar ön plandadır. Ancak iş, yerleşik kültürdekilerin şiir söylemesine veya saz çalmasına gelince bu kişiler hemen hedefe konulmakta ve içlerindeki sanatın dışı vurumu ve

gelişmesi engellenmektedir. Bu engellemede mutaassıp dini çevrenin etkisi de yadsınamaz. Yörede dini çevre de gelenekçi yapısı ile sanatsal faaliyetlere kınayıcı gözle bakmaktadır. Bu çevre yüzyıllar boyunca sanatın gelişmesinin önüne âdeta set çekmiş, neredeyse yirminci yüzyılın sonuna kadar örneğin futbol oynayan çocuklara Hz. Ali'nin ya da Hz. Hüseyin'in kafasıyla oynadıkları, saz çalma gayretindeki çocuklara sazın şeytan işi olduğu gerekçesiyle müdahale etmiştir. Ozan Türyan, bütün bu olumsuz kültürel ortama rağmen şiir söylemeye devam ederek yıllar içerisinde âşıklığını çevresine kabul ettirmiş, bunu da yukarıdaki dörtlüğün "İş işten geçince beni bildiler" dizesinde dile getirmiştir. *Babadan Ayrılık ve Ölüm Hakkında* şiirinde babasının ölümü üzerine hayatta çok zorlanan âşığın babasıyla dertleşirken dile getirdiği çaresizliği hayatın acı gerçeği olarak yüzümüze vurur. *Ekecik* şiiri, Ortaköy ilçesinin yamaçlarına kurulduğu Ekecik Dağı'nı konu alır.

Aşağıda adlarını anacağımız diğer şiirler ise Türyan Gözüm'ün toplumsal olaylar karşısındaki "ozan" tavrını gösterir. Ortaköy ilçesi, tipik bir Orta Anadolu yerleşim yeridir, insanlar geçimlerini ekseri olarak geleneksel tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadırlar. Tarım ve hayvancılık üzerine kurulan hayatın olağan akışı içinde yaşanan gündelik toplumsal olaylar, ozanın "*Ozan Türyan'ın Destancılığı ve Destanları*" başlığı altında ele alacağımız şiirleri üretmesine sebep olmuştur.

DESTAN NAZIM ŞEKLİ/TÜRÜ HAKKINDA

Destan, âşık şiirinde hem nazım şekli hem de nazım türü olarak karşımıza çıkan bir şiir çeşididir. Âşık şiirinin üç temel nazım şekli, mani, koşma, destan olarak sıralanır. Nazım türlerine gelindiğinde ise güzelleme, koçaklama, taşlama vb. türlerin içerisinde destan türünün de yer yer aldığı görülür. Araştırmacılar onu hem nazım şekli başlığında hem nazım türü başlığında ele alsalar da ağırlıklı kabul, tür olarak ele alınmasıdır (Aça, 2019, s. 208-209). İster şekil ister tür bahsinde ele alınsın, destan; nazım birimi, kafiye örgüsü ve ölçüsü bakımlarından koşmayla aynı özellikleri gösterir. Onu koşmadan ayıran, hacmidir. Duyguları dile getiren şiirler daha kısa olabilirken olayları anlatan şiirler doğal olarak daha hacimlidir. Zira insanlarda duyguların pek çoğu ortakken olaylar hakkında hemen hemen hiç kimsenin ortak bilgisi yoktur. Destanlar, bilgilendirici metinler olmaları yönüyle âşıklar arasında oldukça fazla rağbet görmüştür. Savaşlar, kahramanlıklar, depremler, seller, salgın hastalıklar, eşkıyalık hareketleri, ölümler gibi maşeri vicdana etki eden olaylar destanlarda dile getirilir. Sanatını sadece destan konusuna ayıran âşıklar vardır. Söz gelimi Kadırlılı Âşık Halil Karabulut, hemen her konuda destan türünün konusu içerisine giren şiirler kaleme almış ve bir nevi destan şairi olarak adlandırılmıştır (Sakaoğlu, 2002). Konumuz destan şekli veya türü tartışmaları olmadığı için ayrıntıya girmeden doğrudan destanın tanımını yapacağız. Araştırmacılara ait çok sayıda destan tanımı birlikte biz en geniş tanımlardan birisini yapan Özkul Çobanoğlu'nun tanımını vermekle yetineceğiz: "Büyük bir çoğunluğu 11 ve 8 heceli koşma, çok az bir kısmı mâni ve pek nadir olarak da divani şeklindeki örneklerine rastlanan 5 veya 7 dörtlükten aşağı olmamak şartıyla 130 hatta 150 kıta hacmindeki örnekleri mevcut olan, konu sınırlaması olmaksızın âşık tarafından destan yapmaya değer bulunan bir vak'ayı, bir cismi veya kavramı hikâye ederek anlatan ve sözlü kültür ortamında, âşığın ele aldığı konuyu anlatım tutumuna

bağlı olarak geleneksel âşık havaları eşliğinde icra ettiği nazım türüne destan denilmektedir” (2000, s. 3).

Destanlar, sosyal olaylar hakkında bilgilendirici şiirler olmanın yanında eleştirel ve kimi zaman da mizahi metinlerdir. Toplumsal bozukluklar veya aksaklıklar destanlarda dile getirilerek eleştirilmiş, çaresiz kalınan kimi durumlarda mizahi üslup tercih edilmiştir (Şahin, Güzel, Alptekin, 2011, s. 39). Ozan Türyan’ın da yaşlarına rağmen gencecik kadınlara gönül veren ihtiyarları, iki hanım alıp rezil olan erkekleri, at pazarlığında kandırılan arkadaşlarını mizahi bir dille destanlarına konu ettiği görülür. Destanların tasnifi, başlı başına uzmanlık gerektiren bir konudur. Ali Yakıcı’nın destanların tasnifi ile ilgili doyurucu bir müstakil çalışması olup bu çalışmada destanlar konuları bakımından 30 farklı başlık altında sınıflandırılmışlardır (Yakıcı, 1993). Biz, çalışmada şiir metinlerine yer vermediğimiz için herhangi bir sınıflandırma çalışması da yapmayacağız.

Destanlara işlevsel açıdan bakıldığında onların olay anlatan uzun şiirler olması hasebiyle onları kaleme alan âşıkların üsluplarını sergileme, maharetlerini gösterme fırsatı buldukları, bu sebeple bu şiirlerde sanatlarını konuşturdukları görülür. Destan kaleme almanın bir başka işlevi de (özellikle 1980’li yıllara kadar) destan türü şiirlerin basılıp satılması suretiyle âşığın geçiminin teminidir. Ozan Türyan’ın şiirlerinin kısmen ilk işleve girdiği söylenebilir. O, destanları ile diğer âşıklarla yarışmasa bile toplumun duygularına tercüman olmuş ve bu sayede toplum nezdinde itibar görmüştür.

OZAN TÜRYAN’IN DESTANCILIĞI VE DESTANLARI

Ozan Türyan’ın destanları, ilçede ve çevre köylerde yaşanan olayların âşığın dilinden nazma dökülmüş hâlidir, denilebilir. Söz gelimi, Neşet Güneyli, 1933-1968 yılları arasında yaşamış, bölge köylerinde çerçilik yaparak hayatını idame ettirmiş, köylerde gördüklerini destan şeklinde şiire dökmüş bir âşıktır. Güneyli’nin *Köyler* destanı ilçede ve köylerinde sevilerek okunmuş, meraklıları tarafından hafızalara kaydedilmiş ve 6 dörtlükten oluşan bir varyantı (Kaya, 1983, s. 29-30) ile 25 dörtlükten oluşan bir varyantı (Peker, 1999, s. 38-41) sahadan derlenerek akademiye kazandırılmıştır. Sözlü kültür ortamında iz bırakan Âşık Neşet’in Ozan Türyan’ı da etkileyeceği muhakkaktır. O da *Çatin Köyü’nden Âşık Neşet Hakkında* adlı destanında Neşet’in mezarının viran hâlini ön plana çıkararak merhum âşıkla “Âşık Neşet seni anmaya geldim / Neler gelip geçti, halını sordum / Şu yalan dünyada sen neler gördün / Viran olup gitmiş bakın mezarı” dörtlüğü ile başlayan şiiri ile konuşmuştur.

Ozan Türyan’ın Tepeköylü arkadaşlarından Tahsin iki evli olup iki hanımından da altışar olmak üzere on iki çocuk sahibidir. Tahsin pazara her gelişinde arabanın arkasını tıka basa yiyeceklerle doldurmaktadır. Bu yiyeceklerin yarısı "feriğ"e (ikinci hanım), yarısı "goca avrad"a (ilk hanım) gider. Arkadaşının perişan hâlini gören ozan, *İki Evli Üstüne* adlı destanı kaleme alarak “İki evliden de vaaz idem biraz / Düşünüp hâline ağlar ik’evli / Hiç eve getmeyi istemez canı / Derdini âleme döker ik’evli” ve benzeri dörtlüklerle arkadaşı Tahsin üzerinden bütün erkeklere mesaj verir.

20. yüzyılın ikinci yarısı, Çukurova'ya çevre illerden tarım işçilerinin gittiği yıllardır. Hatta Aksaraylı bir başka âşık Haydar Aslan da 1946 yılında çalışmak amacıyla Delihebil (şimdiki adı Cumhuriyet) köyünden Adana'ya gitmiş, orada kalmış ve Adanalı âşık olarak ünlenmiştir. Ortaköy'den de yazları Adana'ya çalışmaya giderler. Ozan Türyan da çalışmak ve para kazanmak amacıyla Adana'ya gider. Adana'nın sıcağında hastalanır, çalışamaz, bitkin duruma düşer. Bunun üzerine tarla sahibi ağa, onu evine götürür, hesabını keser ve memleketine geri gönderir. Ozan da para biriktirme hayalleriyle gittiği Adana'da nasıl kâr ettiğini (!) *Adana'ya Kâra Getme Hakkında* adlı şiirinde "Sivrisinek beni yiyip bitirdi / Ağa acıdı da eve götürdü / Bir hasır üstüne beni yatırdı / İlk gelişim kıyma bana Adana" ve benzeri mizahi dörtlüklerle anlatır.

Ozan Türyan tarla tapan işlerinde öküz-saban ikilisinden yıllar içerisinde traktör-pulluk ikilisine terfi etmeyi başarmıştır. İç Anadolu'da traktör, motur (motor) adıyla anılır; motosikletin adı ise moturlu (motorlu)dur. Ozan Türyan, tarla tapan işlerinde kullanmak üzere bir motor alır. Türyan motor sahibi olur ancak motorlu taşıt kullanacak bilgi ve becerisi olmadığı için motoru oğulları kullanır. İki oğlunun arka arkaya askere gitmesi üzerine motor kapıda, işler yarıda kalır. Bunun üzerine ozan, işleri bitirmesi için bir adam tutar. Adam, canı sıkıldıkça motoru kapıya bırakıp gitmektedir. Bu durum ozanın gücüne gider ve *Motur Hakkında* adlı şiirini yazar.

Ahmet isimli baba ile Yavuz isimli oğlu yokluk yüzünden kıt kanaat geçinen iki kişidir. Köylere gidip başkalarının tarlalarını kiralayarak veya "yarıcı" usûlde tutarak geçimini sağlayan Ahmet, oğlunun yoğun ısrarlarına dayanamayarak biricik eşeğini satıp bir at almaya razı olur. Aldığı atta tabiri caizse karganın çekip koparacağı kadar bile et yoktur. Yavuz, yaşlı atı arabaya koşunca hayvan tökezleyip kalça kemiğini kırar ve yokuş yolda yata yata ölür. Atın ölümü üzerine ozan, *Ahmet Âmin* (Ağamın) *Kıçı Kırılan Kırat Hakkında* adlı şiirini kaleme alarak "Aksaray'a da ısmarladık kepâ (kepeği) / Yüzünü bürümüş gözünün çapâ (çapağı) / Müjdeler olsun da Hasan'ın köpâ (köpeği) / Ahmet âm (ağam) da sana etlik getirdi" türünden dörtlüklerle hem olayı destanlaştırır hem de dinleyenlerini güldürür.

Ozan Türyan'ın intihar, cinayet, kaza, çatışma gibi olaylar karşısında da hassas olduğu görülür. Ozanlık görevini bu gibi olaylar karşısında başarıyla yerine getirir ve toplumun duygularına tercüman olur. *Nimetullah'ın Gafil Ölümü Hakkında* adlı şiirinin konusu olan Nimetullah, bir babanın üç evladından birisidir. Ortaköy-Aksaray arasında uzun süre şoförlük yapar. Daha sonra Aksaray Otogarındaki Ortaköy Belediyesi'nin otobüs yazıhanesinde yazıcılık yapmaya başlar. Bir pazar günü evine gelip yatar, bir kaç gün sonra selası verilir. Hastalığının ne olduğu da bilinmez. Dört çocuğu yetim kalır. 1997 yılının güz mevsiminde yaşanan bu ölüm hadisesi ozana ilham kaynağı olur.

Zehir İçen Lale'nin Bestesi adlı şiirinin kahramanı Lale, Ortaköy'den evli, zengin ve dindar bir kadındır. Genç yaşında kocasını kaybeder ama bu onu yıldırılmaz; çocuklarını büyütüp iş gücü sahibi yapar. 1998 yılı başında bilinmeyen bir sebeple zehir içip intihar eder. Lale'nin intiharı üzerine ozan, bu şiiri kaleme alır.

Ortaköylü bir genç askere gider. Askerden geldikten sonra Allah'ın emri deyip bir evden kız isterler. Delikanlı varını yoğunu satıp bin bir borca girerek gelini alır. Kısa süre sonra ufacak bir anlaşmazlık sonucunda evlilik sonlandırılır ve gençler ayrılır. Bu olay esnasında cahilliğin ön plana çıkması ve evliliği kurtaracak bir büyüğün olmaması ozanı yaralar ve yaşananları konu alan *Yâr Olmayan Gelinin Hikâyesi* şiirini kaleme alır.

Ortaköy ilçesi civarındaki Hacımahmutuşağı ve Çardak köyleri arasında mera anlaşmazlığı yüzünden bir çatışma çıkar. Bu kavgada Âdem isimli bir genç vurulur. Âdem'in ölümüne üzülen ozan, *Çardak Çatışması* adlı şiiri yazar.

Yaşı sekseni bulduğu hâlde gönlü kocamayan, ozanın tabiri ile “Canı Malbora isteyen, eversen ‘evlenmem’ demeyen” ihtiyarların ruh hâlleri ve davranışları eşyanın tabiatına aykırı bir manzara sergiler. Ozan, bu ruh hâlindeki ihtiyarları *İhtiyar Dede Hakkında* adlı şiirinde anlatır.

Asker Ali'nin Bestesi ve *Yetirir Böyütür Anası Asker Eder* adlı şiirlerden ilki Ortaköy'den askere giden bir gencin askerliğini, ikincisi PKK terörüne ilçede verilen on birinci şehidi konu edinir. *Sevdiğini Alamayan Miyro Hakkında* ve *Kanlı Cinâyet Mustafam* başlıklı şiirler de adlarıyla müsemma destanlardır.

SONUÇ

Âşıklık geleneği, yüzyıllar boyunca sözlü kültür ortamında nesilden nesile aktararak gelmiş; gelenek, halk kültürünün önemli bir parçasını oluşturmuş, buna bağlı olarak bazı âşık adayları geleneğin etkisiyle şiirler yazıp söylemişlerdir. Ozan Türyan da geleneğin halk kültüründeki yerinin etkisiyle şiirler ve destanlar üreten bir âşıktır.

Âşıklık geleneği ve buna bağlı olarak saz çalıp şiir söylemek, abdal kültürüne komşu bazı yerleşim yerlerinde lüzumsuz bir iş olarak görülüp aptallık olarak nitelendirilmiş; şiirle uğraşmak, saz çalmak kimi dini çevrelerce günah olarak görülüp baskılanmıştır. Bu algıdan Ozan Türyan da nasibini almış, âşıklık yeteneğini dışa vurduğu dönemlerde çevre baskısını fazlasıyla hissetmiş, uğraşları sonucunda kendisini içinde yaşadığı topluma âşık olarak kabul ettirmeyi başarmıştır. Şiirlerinde içinde yaşadığı toplumun sorunlarını yerel söyleyişle dile getirdiği için ilçe halkı tarafından sevilmiş ve sanatını icra edecek sosyal ortamlar bulmuştur.

Ozan Türyan, insanı, halk kültürünü, bizzat yaşadığı hayatı, içinde bulunduğu toplumu konu alan şiirler kaleme almış, bu sebeple çevresinde itibar görmüştür. Türyan'ın, âşıklığı geçim temini için yapmaması sebebiyle destan türünde yazıp söylediği şiirler herhangi bir maddi çıkara tevil edilmemiş, basılmamış, muhafaza da edilmemiştir.

Ozan Türyan, âşık ve ozan kelimelerine kendince anlamlar yüklemiş, âşığı Hak aşkıyla şiir yazan, ozanı toplumun dertlerini dile getiren kişiler olarak görmüş, kendisini de ozan olarak tanımlayıp şiirlerinde ozan mahlasını kullanmıştır.

Ölümler, şehitler, intiharlar gibi dramatik olayları konu alan destanlarında hisli ve acıklı bir dil kullanan ozanın çapkınlık yapma, ticarete zarar etme, kandırılma gibi toplumda yergi unsuru olarak kabul edilen olayları mizahi bir dille anlattığı görülmüştür.

EXTENDED ABSTRACT

Elements such as apprenticeship training, playing saz, taking a pseudonym, dreaming, drinking “bade”, and verbal production and performance grounds are of great importance in raising the representatives of minstrel literature. Minstrel poetry has become a tradition with these features and has found a place in social life. Aksaray is one of our provinces where the tradition of minstrelsy is not strong. The tradition of minstrel poetry itself has been more influential in the upbringing of minstrels from Aksaray than the elements such as apprenticeship training, playing saz and oral performance environments. Poetry-inclined people, often without any guide, proved their talents under the influence of tradition and became known as minstrels.

Ortaköy is a district in the middle of Aksaray and Kırşehir provinces, where Turkish steppe life is dominant. The people of the district earn their living from agriculture and animal husbandry. Ozan (minstrel) Türyan, who was born and died in this district and earned his living in agriculture and animal husbandry, is a person of geography far from the tradition of minstrelsy. However, the tradition, which is accepted on the social ground, has also affected people in distant places and people have turned to minstrelsy with this effect. Ozan Türyan is also someone who became a minstrel with this effect. The subjects in his poems are living on the steppe, agriculture and animal husbandry, social events, troubles, and joys. The facts that he was not educated, and he did not know outside of his district, are the most important reasons why the steppe life, his own perception of life and local saying are prominent in his poems.

“Dastan” is the name of two different genres in Turkish literature. The first one is the epic, which is the name of the heroic narratives of the nations, with the meaning widely used in other languages, and it is also called epos in Turkey. The second one is the poems that are told by the representatives of minstrel literature on almost every subject and usually consist of eleven syllable quatrains. Dastans are distinguished from other poems by their volume which can consist of many quatrains. In the time when communication tools were not common in Anatolia, social events and problems were written into dastans by the minstrels, and these poems were sold in marketplaces, coffee houses and in front of mosques to earn a living. Ozan Türyan did not make a living by selling dastans, but he sang dastans with the influence of the dastan tradition and increased his recognition in the society with his dastans.

In this study, brief information about the minstrel tradition in Aksaray was given, determinations were made on how the tradition affected people far from it, and some evaluations were made on Türyan's dastans. The scope of the study is limited to the poems of Ozan Türyan and this study is the first study about him. At the end of the study, those are seen that Ozan Türyan told his dastans not in writing but in the oral culture, the people in Ortaköy and the people around it wanted to listen to these dastans and the subjects of the dastans were all kinds of social events (murder, suicide, divorce, marriage with a second woman while married, martyrdom in the military, being a womanizer despite getting old etc.) While Ozan Türyan used pathetic language

in his dastans about deaths, martyrs, and suicides, he humorously narrated events that are satirical in society, such as womanizing, and loss in trade.

Makale Bilgileri

<i>Etik Kurul Kararı:</i>	Etik Kurul Kararından muaftır.
<i>Katılımcı Rızası:</i>	Katılımcı yok.
<i>Mali Destek:</i>	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
<i>Çıkar Çatışması:</i>	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
<i>Telif Hakları:</i>	Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.

Article Information

<i>Ethics Committee Approval:</i>	It is exempt from the Ethics Committee Approval.
<i>Informed Consent:</i>	No participants
<i>Financial Support:</i>	The study received no financial support from any institution or project.
<i>Conflict of Interest:</i>	No conflict of interest.
<i>Copyrights:</i>	The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.

KAYNAKÇA

- Aça, M. (2019). *Halk şiirinde tür ve şekil*. M. Ö. Oğuz vd. (Ed.), Türk halk edebiyatı el kitabı içinde (s. 181-230). Ankara: Grafiker Yay.
- Avan, Y. (1995). *Aksaraylı aşıklar*. Aksaray: İl Kültür Müdürlüğü Yay.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık tarzı kültür geleneği ve destan türü*. Ankara: Akçağ Yay.
- Derleme Sözlüğü* (C. IX). Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Düzgün, D. (2019). *Âşık edebiyatı*. M. Ö. Oğuz vd. (ed.), Türk halk edebiyatı el kitabı içinde (s. 357-422). Ankara: Grafiker Yay.
- Kaya, D. (1983). *Ortaköy ve çevre folkloru araştırması*. Türk Folkloru, (4)39-44, s. 1-37.
- Konyalı, İ. H. (1975). *Âbideleri ve kitabeleri ile Niğde Aksaray tarihi (ve Ortaköy tarihi)* (C. 3). İstanbul: Fatih Yay.
- Köprülü, F. (1986). *Edebiyat araştırmaları*. Ankara Türk Tarih Kurumu Yay.
- Peker, S. (1999). *Ortaköylü âşıklar*. Konya: Gökçe Ofset.
- Peker, S. (2016). *İlham ve kalem, Aksaraylı ozan Bekir Coşkun'un kaleminden*. Konya: Uğur Tuna Yay.
- Sakaoğlu, S. (1986). *Dadaloğlu*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Sakaoğlu, S. (2002). *Kadirlili âşık Halil Karabulut destan destan üstüne*. Kadirli: Sumbas Kaymakamlığı Yay.
- Şahin, H. İ., Güzel, A. & Alptekin, A. B. (2011). *Türk halk şiiri*. Eskişehir: AÖF Yay.
- Yakıcı, A. (1993). *Âşık tarzı Türk şiirinde destan türünün tasnifi*. Millî Folklor, 19, s. 19-22.